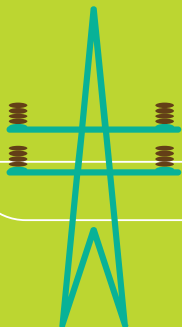

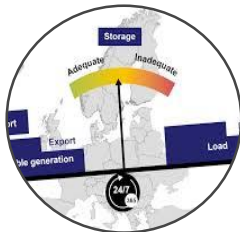
PAJĖGUMŲ MECHANIZMO ĮGYVENDINIMAS LIETUVOJE

Energetikos ministerijos
organizuojama viešoji diskusija

2019-10-08

TURINYS

LT elektros
energetikos
sistemos
adekvatumas
2019-2030 m.

Kas yra
pajėgumų
mechanizmas?

Teisinis
reguliavimas

LIETUVOS ELEKTROS ENERGETIKOS SISTEMOS ADEKVATUMAS 2019-2030 M.

Pagrindinės prielaidos:

+15%

Pikinė galia
2025 m.

Sinchronizacija su
KET
2025 m.

-24%

Tradicinė
generacija
2025 m.

8 val.

Tikėtina
apkrovos
praradimo
tikimybė
(LOLE)

Kitų šalių patirtis, nustatant patikimumo rodiklį LOLE (val./ metus)

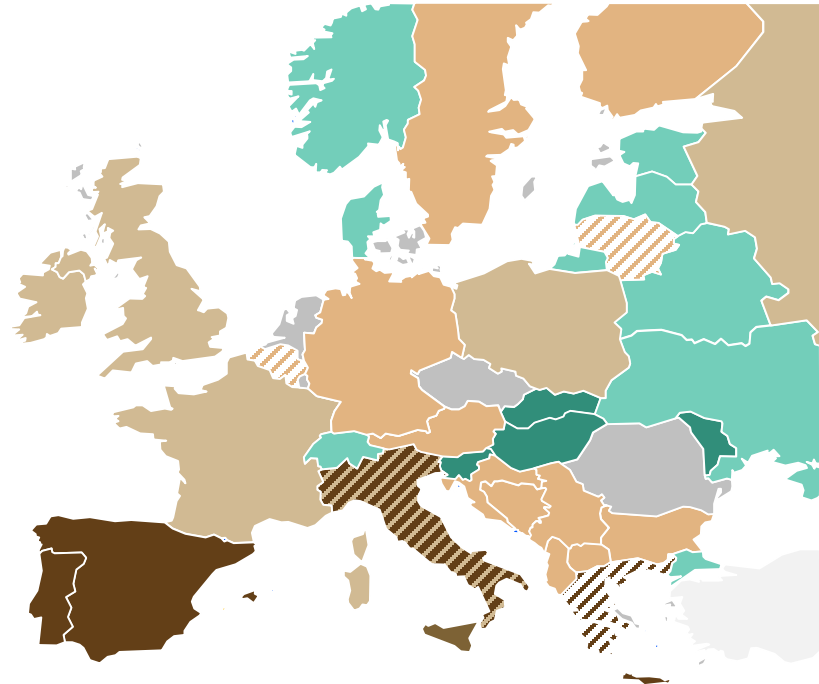
Šalys kuriose veikia
pajėgumų mechanizmas

Šalys kuriose yra
pajėgumų išmokos

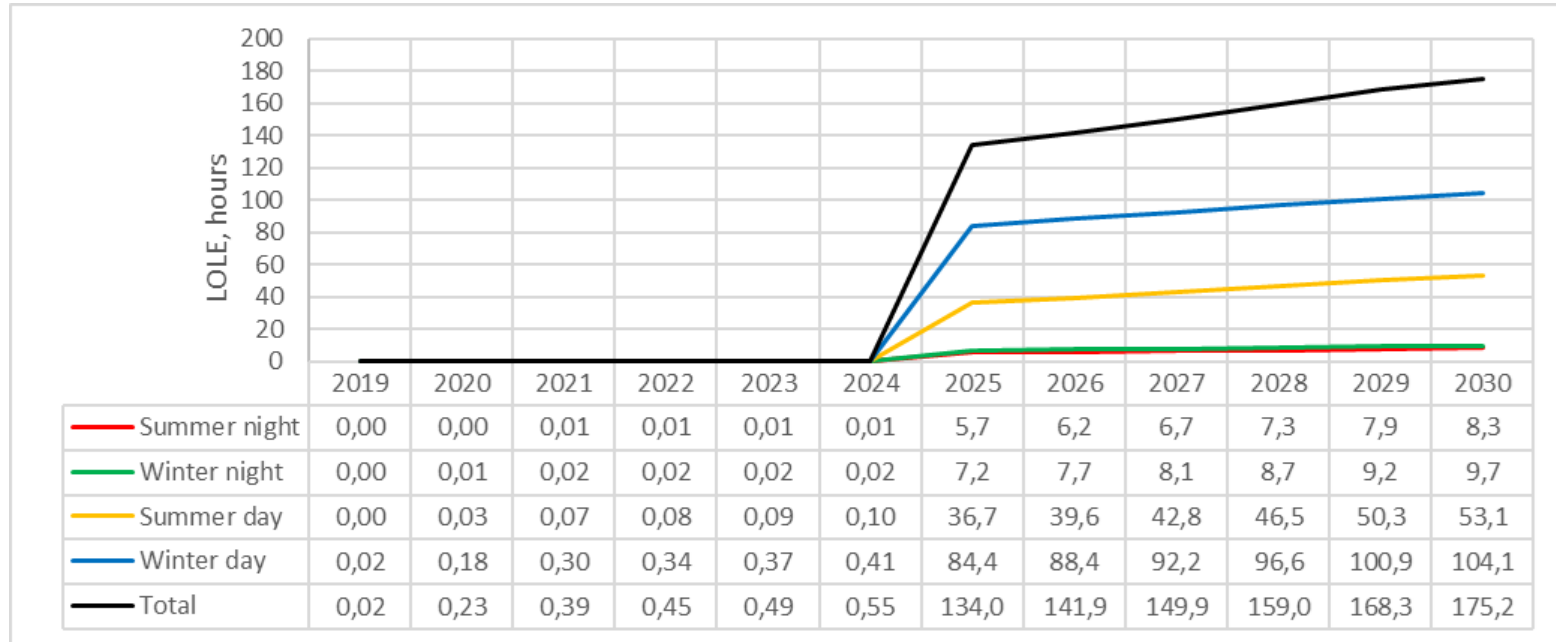
Šalys kuriose veikia
strateginis rezervas

Nėra veikiančio pajėgumų
mechanizmo

ES narė	LOLE, val./m.
BE	3
BG	13
FR	3
GR	2.4
HU	8
IE	8
NL	4
PT	8
UK	3

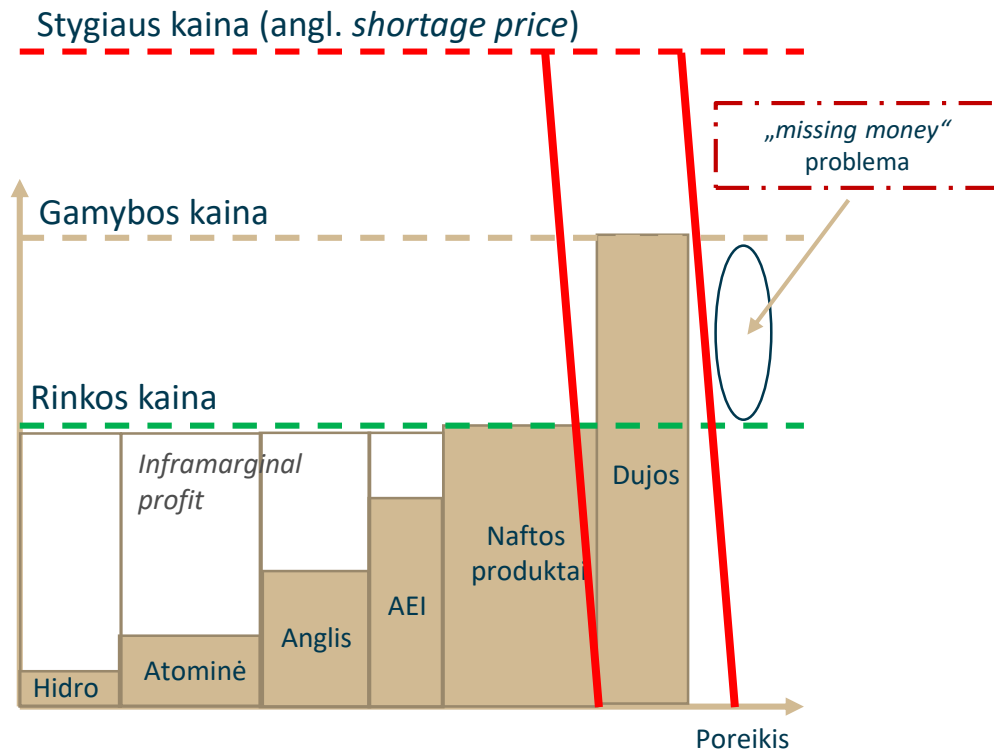
LEES adekvatumo problema atsiranda nuo 2025 m., neįrengus naujų vietinių valdomų pajėgumų, o LOLE vertė išauga tarp 134-175 val./metus. 2025-2030 m. laikotarpyje.

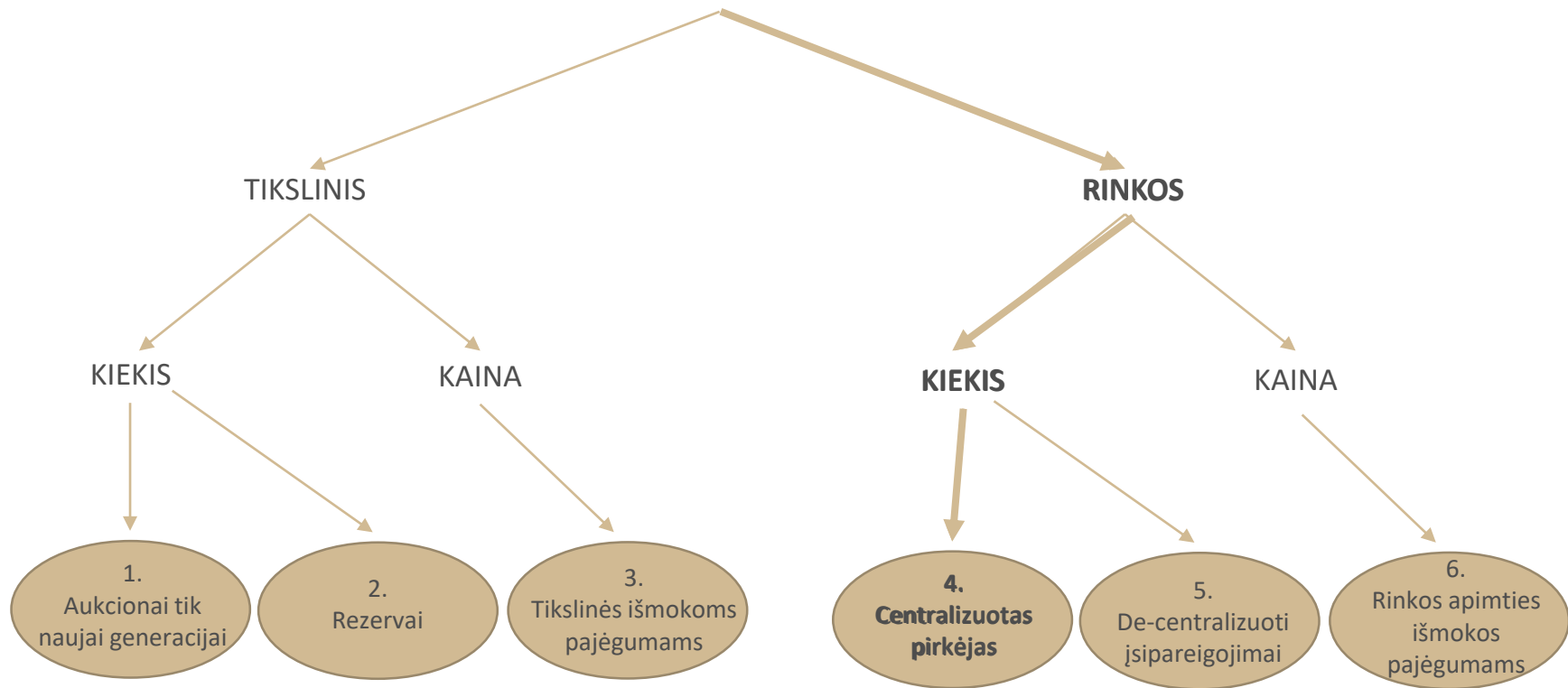
KAS YRA PAJĖGUMŲ MECHANIZMAS?

Pajėgumų mechanizmas – laikina priemonė, skirta užtikrinti, kad atlyginant už pajėgumų parengtį bus pasiekiamas reikiamas elektros energijos tiekimo saugumo lygis, išskyrus su papildomomis paslaugomis ar perkrovos valdymu susijusias priemones, kaip tai apibrėžta Reglamente (ES) Nr. 2019/943.“

- Pajėgumų mechanizmas – įrankis spręsti „missing money“ problemą
- NĖRA vaistas nuo „visų ligų“
- Dalyvauja nauji ir esami pajėgumai
- Valstybės pagalbos forma

TEISINIS REGULIAVIMAS

Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2019/943 dėl elektros energijos vidaus rinkos (nauja redakcija, 2019-06-05)

20-26 straipsniai apie Pajėgumų mechanizmą:

- Išspręsti likutinės **adekvatumo** problemas
- **Kraštutinio atvejo, laikina priemonė**
- **Neiškraipanti rinkos** ir neribojanti tarpsisteminės prekybos
- **Skaidrus, nediskriminuojantis ir konkurencingas** atrankos procesas
- CO₂ ribojimas iki 550 g kiekvienai pagamintai elektros kWh iš iškastinio kuro
- **Tarpvalstybinis dalyvavimas**

L 158/54 ES Official Journal of the European Union 14.6.2019

REGULATION (EU) 2019/943 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL
of 5 June 2019
on the internal market for electricity
(recast)

(Text with EEA relevance)

THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION,

Having regard to the Treaty on the Functioning of the European Union, and in particular Article 194(2) thereof,

Having regard to the proposal from the European Commission,

After transmission of the draft legislative act to the national parliaments,

Having regard to the opinion of the European Economic and Social Committee ⁽¹⁾,

Having regard to the opinion of the Committee of the Regions ⁽²⁾,

Acting in accordance with the ordinary legislative procedure ⁽³⁾,

Whereas:

- ⁽¹⁾ Regulation (EC) No 714/2009 of the European Parliament and of the Council ⁽⁴⁾ has been substantially amended several times. Since further amendments are to be made, that Regulation should be recast in the interests of clarity.
- The Energy Union aims to provide final customers – household and business – with safe, secure, sustainable, competitive and affordable energy. Historically, the electricity system was dominated by vertically integrated, often publicly owned, monopolies with large centralized nuclear or fossil fuel power plants. The internal market for electricity, which has been progressively implemented since 1999, aims to deliver a real choice for all consumers in the Union, new business opportunities and more cross-border trade, so as to achieve efficiency gains, competitive prices and higher standards of service, and to contribute to security of supply and sustainability. The internal market for electricity has increased competition, in particular at the wholesale level, and cross-border trade. It remains the foundation of an efficient energy market.
- The Union's energy system is in the middle of its most profound change in decades and the electricity market is at the heart of that change. The common goal of decarbonising the energy system creates new opportunities and challenges for market participants. At the same time, technological developments allow for new forms of consumer participation and cross-border cooperation.
- This Regulation establishes rules to ensure the functioning of the internal market for electricity and includes requirements related to the development of renewable forms of energy and environmental policy, in particular specific rules for certain types of renewable power-generating facilities, concerning balancing responsibility, dispatch and redispatching, as well as a threshold for CO₂ emissions of new generation capacity where such capacity is subject to temporary measures to ensure the necessary level of resource adequacy, namely, capacity mechanisms.
- Electricity from renewable sources from small power-generating facilities should be granted priority dispatch either via a specific priority order in the dispatching methodology or via legal or regulatory requirements for

⁽¹⁾ OJ C 322, 11.6.2017, p. 91.

⁽²⁾ OJ C 141, 11.10.2019, p. 79.

⁽³⁾ Position of the European Parliament of 26 March 2019 (not yet published in the Official Journal) and Decision of the Council of 22 May 2019.

⁽⁴⁾ Regulation (EC) No 714/2009 of the European Parliament and of the Council of 13 July 2009 on conditions for access to the network for cross-border exchanges in electricity and repealing Regulation (EC) No 1220/2003 (OJ L 211, 14.6.2009, p. 15).

LEES adekvatumas
2019-2030 m.

Pajėgumų
mechanizmas

Teisinis
reguliavimas (LT)

Rolės ir
atsakomybės

Aukcionai

Išankstinis
aukcionas

Atitikties
vertinimas

Garantijos

Pajėgumų
sutartys

Prievolės
perleidimas

Pirmo aukciono
preliminarūs
terminai

EEJ pakeitimo projektas

Energetikos ministerija:

- Derina paskirstomo pajėgumų kiekio nustatymo prielaidas pagal PSO pateiktą siūlymą
- Teikia LRV tvirtinti pajėgumų mechanizmo įgyvendinimo tvarkos aprašą
- Derina valstybės pagalbos schemą su Europos Komisija

LR Vyriausybė:

- Tvirtina pajėgumų mechanizmo įgyvendinimo tvarkos aprašą

Valstybinė energetikos reguliavimo taryba:

- Tvirtina pajėgumų didžiausios kainos nustatymo metodikas
- Tvirtina paskirstomo pajėgumų kiekio skaičiavimo metodiką ir skelbia išvadą dėl įtakos tarifui
- Tvirtina gautų pajėgumų perkrovų pajamų paskirstymo metodiką
- Skelbią išvadą apie įvykusio pajėgumų aukciono procedūras, eigą ir įtaką tarifui
- Tvirtina pajėgumų aukcionų nuostatus
- Derina pajėgumų aukcionų organizavimo tvarkaraštį
- Vykdo pajėgumų aukcionų stebėseną
- Tvirtina kitas metodikas ir tvarkas

Perdavimo sistemos operatorius (LITGRID) :

- Atlieka LEES adekvatumo vertinimą
- Rengia ir teikia EM derinti paskirstomo pajėgumų kiekio nustatymo prielaidas
- Rengia ir teikia VERT tvirtinti metodikas, pajėgumų aukcionų nuostatus, pajėgumų teikimo sutarties standartines sąlygas
- Nustato planuojamą paskirstyti pajėgumų kiekį
- Atlieka pajėgumų kvalifikacinę atranką
- Organizuoja pajėgumų aukcionus
- Skelbia įvykusių pajėgumų aukcionų rezultatus
- Pasirašo pajėgumų teikimo sutartis
- Kontroliuoja prievolės teikti pajėgumus perleidimą

LEES adekvatumas
2019-2030 m.

Pajėgumų
mechanizmas

Teisinis
reguliavimas (LT)

Rolės ir
atsakomybės

Aukcionai

Išankstinis
aukcionas

Atitikties
vertinimas

Garantijos

Pajėgumų
sutartys

Prievolės
perleidimas

Pirmo aukciono
preliminarūs
terminai

EEJ pakeitimo projektas

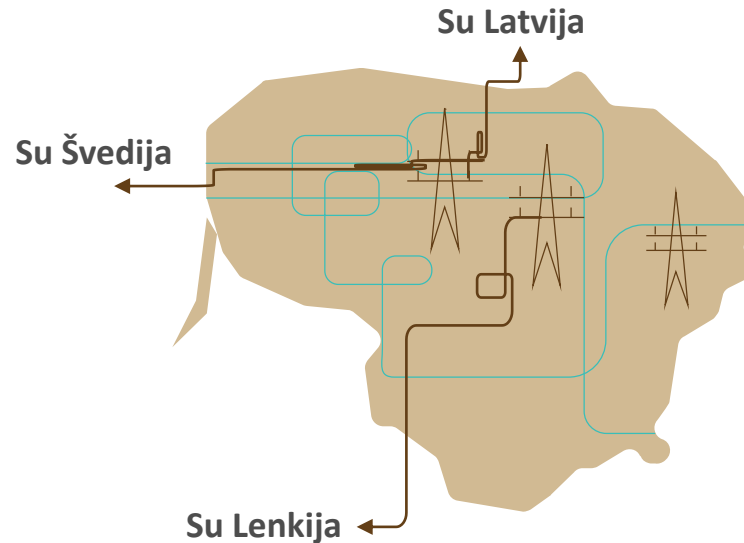
Pagrindinis aukcionas (T-4):

- Užbaigiamas ne vėliau nei likus 48 mėn. iki pajėgumų pateikimo pradžios
- Sutarčių trukmės: 1 m., 5 m., 12 m.
- Užsienio teikėjams sutarties trukmė 1 m.
- Pagal sutarties trukmę, gali būti reikalavimai investicijų dydžiui

Papildomas aukcionas (T-1):

- Užbaigiamas ne anksčiau kaip 13 mėn. ir ne vėliau kaip 3 mėn. iki pajėgumų kiekio pateikimo pradžios
- Sutarčių trukmės: 1 m.
- Užsienio teikėjams sutarties trukmė 1 m.
- Nėra investicijų dydžio ribojimo.

Išankstinis pajėgumų aukcionas yra skirtas užsienio pajėgumų teikėjams ir yra vykdomas prieš kiekvieną pagrindinį ar papildomą pajėgumų aukcioną.

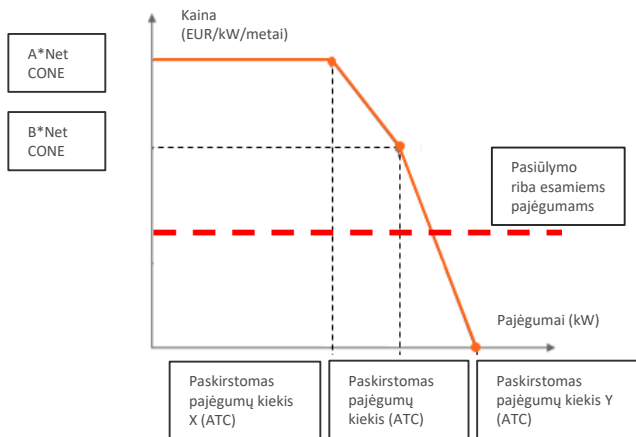
LEES adekvatumas
2019-2030 m.

Pajėgumų
mechanizmas

Teisinis
reguliavimas (LT)

Paklausos kreivė

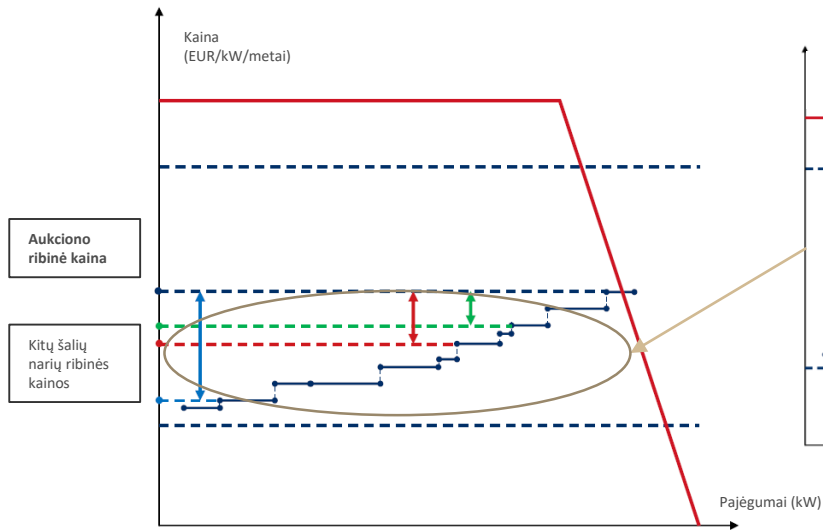

Bendruoju atveju paklausos kreivė nustatoma, kaip:

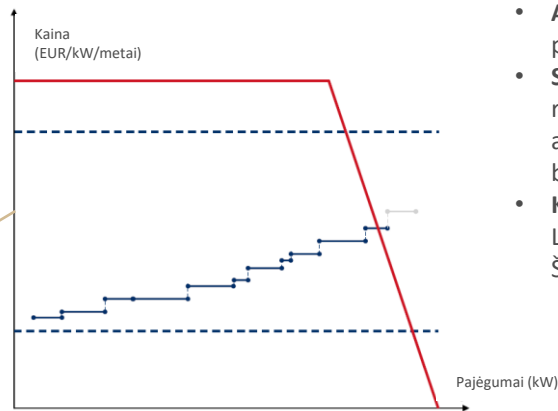
- Pajėgumų aukciono didžiausioji kaina, kuri apskaičiuojama, kaip **A*Net CONE** (angl. **price cap**)
- Paskirstomas pajėgumų kiekis, reikalingas užtikrinti LOLE 8 val. adekvatumą (angl. **Auction Target Capacity**)
- Ribinė kaina, **B*Net CONE** (angl. **clearing price**), prie kurios reikalingas pajėgumų kiekis yra įsigyjamas
- Du parametrai, X ir Y, nustatantis paklausos kreivės nuolydį
- **Pasiūlymo riba esamiems pajėgumams** (angl. **bid cap**)

Pajėgumų aukcionas

Išankstinis aukcionas

- Pasiūlymai laimintys aukcioną – pasiūlymas kertantis kreivę yra priimamas
- **Aukciono ribinė kaina** – yra paskutinio priimto pasiūlymo kaina
- **Skirtumu** tarp skirtingų šalių narių ribinių kainų dalinasi PSO su apribojimu, kam šios pajamos gali būti naudojamos
- **Kitos šalys narės**, galinčios dalyvauti LT pajėgumų mechanizme: Latvija, Švedija, Lenkija

LEES adekvatumas
2019-2030 m.

Pajėgumų
mechanizmas

Teisinis
reguliavimas (LT)

EEJ pakeitimo projektas

- Kvalifikacinę atranką (atitikties vertinimą) vykdo PSO
- Esami nacionaliniai pajėgumų įrenginiai virš 1 MW, **privalo dalyvauti kvalifikacinėje atrankoje**
- Kiti (esami įrenginiai mažiau kaip 1 MW, ketina įrengti pajėgumų įrenginius, išankstinio pajėgumų aukciono laimėtojai) **dalyvauja kvalifikacinėje atrankoje, jei planuoja dalyvauti pajėgumų aukcione**
- Kvalifikacinės atrankos metu yra **vertinama asmenų ir jų valdomų pajėgumų įrenginių atitiktis nustatytiems techniniams ir bendriems reikalavimams**
- Po sėkmingos kvalifikacinės atrankos asmenys paskelbiami **aukciono dalyviais ir įtraukiami į pajėgumų teikėjų registrą**

LEES adekvatumas
2019-2030 m.

Pajėgumų
mechanizmas

Teisinis
reguliavimas (LT)

EEJ pakeitimo projektas

Prievolių įvykdymo užtikrinimas (garantijos) pateikiamas sėkmingai praėjus kvalifikacinę atranką ir tapus pajėgumų aukciono dalyviu

10 d.d.

iki pagrindinio ar papildomo
pajėgumų aukciono dienos

Prievolių įvykdymo užtikrinimo dydis, pateikimo tvarka ir grąžinimo sąlygos nustatomi pajėgumų mechanizmo įgyvendinimo tvarkos apraše

1. Grynieji pinigai
2. Draudimas ar banko garantija
3. Įmonių grupės („motininės“ kompanijos) patvirtinimas
4. Užstato suteikimas dėl specializuotos įstaigos reitingo turėjimo

LEES adekvatumas
2019-2030 m.

Pajėgumų
mechanizmas

Teisinis
reguliavimas (LT)

EEJ pakeitimo projektas

Pagrindinės pajėgumų teikimo sutarties sąlygos yra šios:

Pajėgumų kiekio
pateikimo laikotarpiu
užtikrinti pajėgumų
teikimą

Už pajėgumų teikimą
gauti mokėjimą

Kiti įsipareigojimai,
sutarties nutraukimo
pagrindai, šalių
atsakomybės sąlygos

LEES adekvatumas
2019-2030 m.

Pajėgumų
mechanizmas

Teisinis
reguliavimas (LT)

EEJ pakeitimo projektas

Pajėgumų teikėjas turi teisę perleisti savo įsipareigojimus teikti pajėgumus kitam aukciono dalyviui

Turi būti gautas PSO pritarimas dėl prievolės teikti pajėgumus perleidimo

PSO yra informuojamas apie pajėgumų teikėjo sudaromo sandorio dėl prievolės teikti pajėgumus perleidimo

LEES adekvatumas 2019-2030 m.

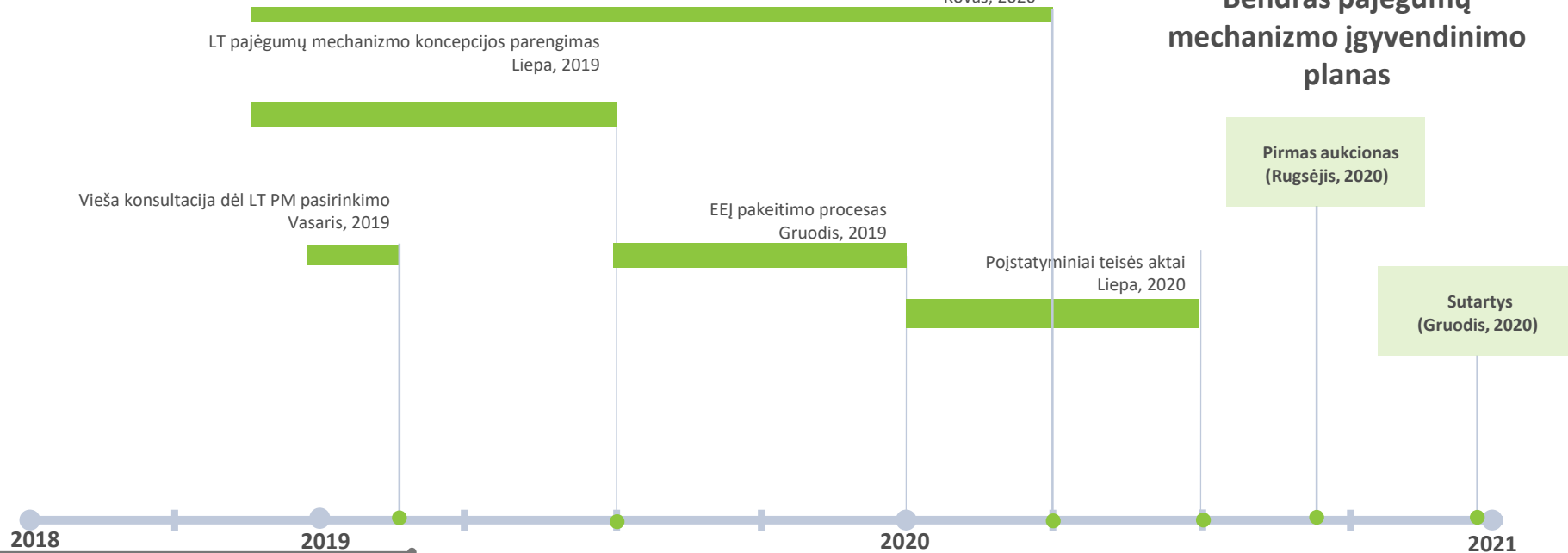
Pajėgumų mechanizmas

Teisinis reguliavimas (LT)

Pajėgumų mechanizmo schemas derinimas su DG COMP
Kovas, 2020

Bendras pajėgumų mechanizmo įgyvendinimo planas

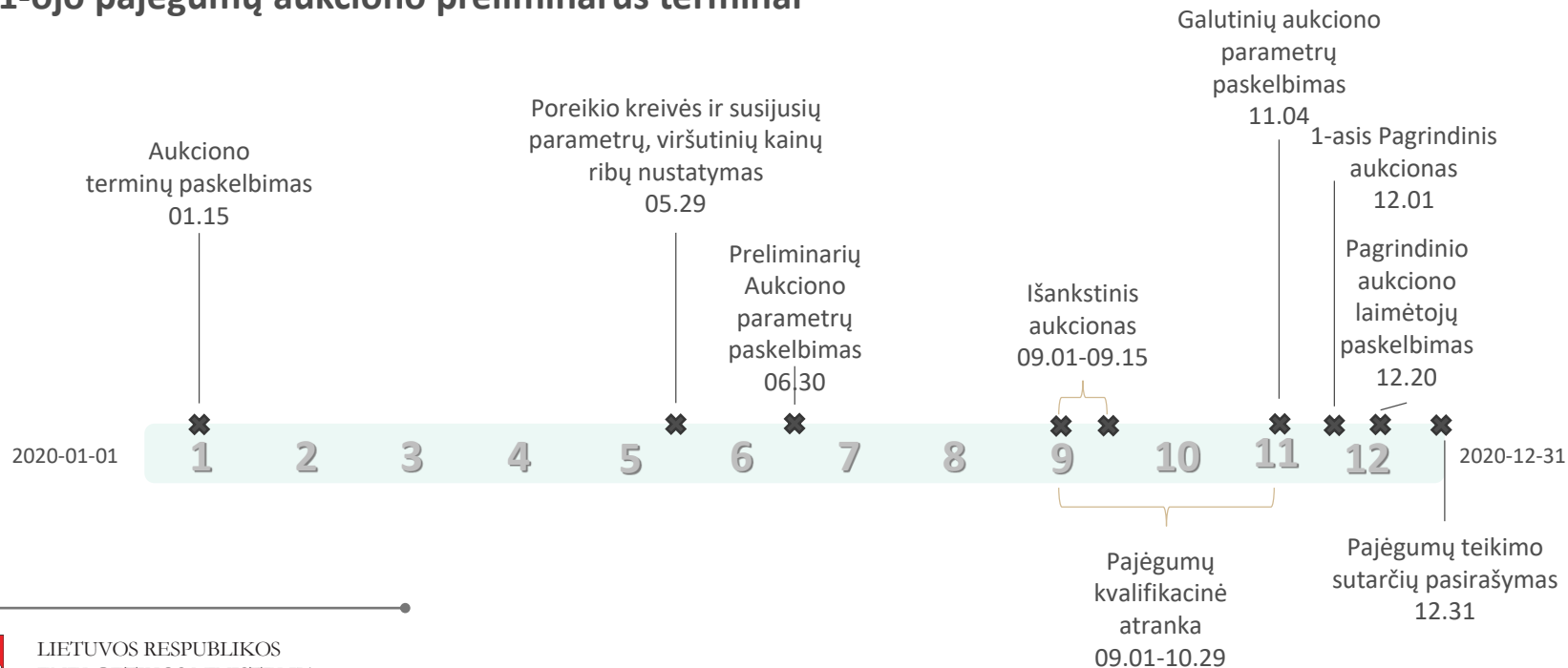
LEES adekvatumas
2019-2030 m.

Pajėgumų
mechanizmas

Teisinis
reguliavimas (LT)

1-ojo pajėgumų aukciono preliminarūs terminai

LAIKAS DISKUSIJAI!

